

O'QUVCHI YOSHLARDA IQTISODIY TARBIYANI SHAKLLANTIRISHDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

Urunova Mohira Nuraddinovna

Urganch RANCH texnologiya Universiteti Pedagogika mutaxassisligi magistranti.

Tel: +998-99-593-31-29.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15492596>

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'quvchi yoshlarda iqtisodiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati hamda bu jarayonda pedagogik texnologiyalarning tutgan o'rni yoritilgan.

Shuningdek, iqtisodiy bilimlarni samarali o'rgatishda interfaol usullar va amaliy mashg'ulotlarning afzalliklari ko'rsatib o'tilgan. Mazkur maqolada umumta'lim maktablarida o'quvchilarga iqtisodiy tarbiya berishda interfaol metodlar va amaliy mashg'ulotlarning roli hamda ularning samaradorligini oshirish yo'llari yoritilgan. Shuningdek, dars jarayoniga innovatsion yondashuvlar kiritish orqali o'quvchilarning iqtisodiy tafakkurini rivojlantirish muhimligi asoslab berilgan.

Аннотация. В статье подчеркивается важность формирования экономического образования у учащейся молодежи и роль педагогических технологий в этом процессе.

Также подчеркиваются преимущества интерактивных методов и практических занятий в эффективном преподавании экономических знаний. В статье рассматривается роль интерактивных методов и практических занятий в обеспечении экономического образования учащихся средних школ, а также пути повышения их эффективности. Обоснована важность развития экономического мышления студентов путем внедрения инновационных подходов в процесс обучения.

Abstract. This article highlights the importance of forming economic education in young students and the role of pedagogical technologies in this process. It also highlights the advantages of interactive methods and practical exercises in the effective teaching of economic knowledge. This article highlights the role of interactive methods and practical exercises in providing economic education to students in secondary schools and ways to increase their effectiveness. It also substantiates the importance of developing students' economic thinking by introducing innovative approaches to the teaching process.

Kalit so'zlar: iqtisodiy tarbiya, pedagogik texnologiya, interfaol metod, o'quvchi, iqtisodiy tafakkur.

Kirish

Bugungi globallashuv va raqobat kuchaygan davrda har bir shaxsdan iqtisodiy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish talab etilmoqda. Shu nuqtai nazardan qaralganda, maktab davridan boshlab o'quvchilarda iqtisodiy tafakkurni shakllantirish, ularni pul, mehnat, iste'mol, jamg'arma kabi tushunchalar bilan tanishtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu jarayonda esa zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish dolzarb masala hisoblanadi.

Iqtisodiy tarbiya va uning o'quvchilarga ta'siri

Iqtisodiy tarbiya – bu shaxsda iqtisodiy ong, iqtisodiy madaniyat, tejamkorlik, mehnatsevarlik kabi fazilatlarni shakllantirish jarayonidir.

Yoshlar iqtisodiy bilimlarni erta bosqichda egallagan sari, ular kelajakda ongli iste'molchi, tadbirkor yoki moliyaviy jihatdan mustaqil shaxs sifatida shakllanadi.

Pedagogik texnologiyalarning o'rni va imkoniyatlari

Pedagogik texnologiyalar – bu ta'lim jarayonini rejalashtirish, tashkil etish va nazorat qilish usullaridir. O'quvchilarda iqtisodiy tarbiyani samarali shakllantirish uchun quyidagi texnologiyalar juda muhim:

1. Interfaol metodlar - bu metodlar o'quvchilarni dars jarayonida faol ishtirok etishga undaydi.

“Aqliy hujum”, “Rol o'ynash”, “Debat”, “Case study” kabi metodlar orqali o'quvchilar muayyan iqtisodiy vaziyatlarni tahlil qiladi, fikr bildiradi va qaror qabul qilishni o'rganadi.

2. Loyiha asosida o'qitish (Project-based learning). Bolalar kichik guruhlarda amaliy iqtisodiy loyihalar ishlab chiqadilar (masalan, “maktab kafe biznesi”, “oilaviy byudjet modeli”).

O'quvchilar mustaqil ravishda kichik iqtisodiy loyihalar (masalan, maktab yarmarkasi, jamg'arma rejalari) tuzib, amaliy tajriba orttiradi.

3. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish. Onlayn viktorinalar, iqtisodiy o'yinlar (simulyatsiyalar) orqali darslar samaradorligi oshiriladi. Multimedia taqdimotlar, interaktiv testlar, virtual iqtisodiy o'yinlar orqali bilimlar mustahkamlanadi.

4. O'yinli metodlar. Bolalarda iqtisodiy bilimlarni qiziqarli va tushunarli tarzda shakllantirishga yordam beradi.

Iqtisodiy stsenariylar asosidagi rolli o'yinlar

Bozor simulyatsiyalari: Savdo-sotiq o'yini orqali talab va taklif tushunchalari o'rgatiladi.

“Bank ochish”, “Biznes-reja tuzish” o'yinlari orqali iqtisodiy tushunchalar oson va qiziqarli tarzda o'zlashtiriladi.

5. Amaliy mashg'ulotlar. Byudjet tuzish, xarajatlar rejalashtirish, jamg'arma qilish, narxlarni solishtirish kabi topshiriqlar orqali real hayotga yaqin ko'nikmalar shakllanadi.

6. Muammoli ta'lim metodi. O'quvchilarga iqtisodiy muammo (masalan, “nima uchun ba'zi oilalarda qarzlar ko'payadi?”) beriladi va ular mustaqil izlanib, muammoni hal etish yo'llarini taklif qilishadi.

Interfaol metodlarning iqtisodiy tarbiyadagi roli

Interfaol metodlar – bu o'quvchilarning darsdagi ishtirokini faollashtirishga yo'naltirilgan pedagogik usullardir. Iqtisodiy tarbiya jarayonida ushbu metodlar orqali o'quvchilar: iqtisodiy muammolarni mustaqil tahlil qilishni o'rganadi; mulohaza yuritish va qaror qabul qilish malakalarini rivojlantiradi; guruhda ishlash, liderlik va muloqot qilish ko'nikmalariga ega bo'ladi.

Misolalar:

“Aqliy hujum” orqali o'quvchilar pulni tejash yo'llari bo'yicha fikr almashadilar.

“Rol o'ynash” metodida ular “tadbirkor”, “iste'molchi” kabi rollarda qatnashib, iqtisodiy munosabatlarni tushunib yetadilar.

Amaliy mashg'ulotlarning samaradorligi

Amaliy mashg'ulotlar orqali o'quvchilar iqtisodiy bilimlarni nafaqat nazariy, balki hayotiy misollar asosida o'zlashtiradilar. Bu mashg'ulotlar:

iqtisodiy tafakkur va mas'uliyat hissini shakllantiradi;

real muammolar asosida qaror qabul qilishni o'rgatadi;
ijtimoiy-iqtisodiy faoliyatga tayyorlaydi.

Amaliy mashg'ulotlarga misollar:

“Oila byudjetini tuzish”

“Bozor narxlarini tahlil qilish”

“Jamg'arma rejasini ishlab chiqish”

“Mini-biznes loyihasi tayyorlash”

Samaradorlikni oshirish yo'llari

1. Texnologik yondashuv: Dars jarayonida IT vositalari (prezentatsiyalar, testlar, virtual simulyatsiyalar) qo'llanilishi o'quvchilarning qiziqishini oshiradi.

2. Muammoli vaziyatlardan foydalanish: Iqtisodiy masalalar yechimi orqali tanqidiy fikrlash shakllanadi.

3. Differensial yondashuv: O'quvchilarning yosh xususiyati va qiziqishlariga mos metodlardan foydalanish.

4. Monitoring va tahlil: O'quvchilarning iqtisodiy bilim darajasi test, so'rovnoma va kuzatuv orqali baholanadi.

Xulosa qilib aytganda, iqtisodiy tarbiyani muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun interfaol metodlar va amaliy mashg'ulotlardan kompleks tarzda foydalanish lozim. Ular nafaqat bilim beradi, balki o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, iqtisodiy mas'uliyat hissini ham shakllantiradi.

Bunday yondashuvlar kelajakda iqtisodiy jihatdan ongli, faol va ijtimoiy mas'uliyatli avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi. O'quvchilarda iqtisodiy tarbiyani shakllantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar muhim rol o'ynaydi. Bu texnologiyalar o'quvchilarni faollikka chorlaydi, mustaqil fikrlashga o'rgatadi va iqtisodiy bilimlarni hayotiy ko'nikmaga aylantirishga yordam beradi. Kelajakda iqtisodiy jihatdan ongli avlodni tarbiyalash uchun bu yondashuvlar keng qo'llanilishi lozim.

REFERENCES

1. G'.Yoqubov – “Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti”, Toshkent, 2022
2. M. Sodiqova – “Iqtisodiy tarbiya asoslari”, Toshkent, 2021
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sohasidagi qarorlari va konsepsiyalari
4. Yo'ldoshev Q. – Pedagogik texnologiyalar asoslari, Toshkent: O'zbekiston nashriyoti, 2020
5. Sodiqova M. – Iqtisodiy ta'lim va tarbiya, Toshkent, 2021
6. G'ulomov M. – Ta'limda interfaol metodlar, Toshkent: Fan, 2019
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Iqtisodiy bilimlarni rivojlantirish”ga oid qaror va konsepsiyalari
8. “Xalq ta'limi” jurnali, 2022-yil, 3-son – Iqtisodiy tarbiya darslarida amaliy yondashuv